

Nghiên cứu tích hợp vấn đề biến đổi khí hậu vào chiến lược, quy hoạch phát triển thông qua đánh giá môi trường chiến lược

○ **TĂNG THẾ CƯỜNG, TRẦN THỰC, TRẦN THỊ DIỆU HẰNG**

Bộ Tài nguyên và Môi trường

Biến đổi khí hậu (BĐKH) cùng với suy thoái tài nguyên, ô nhiễm môi trường là thách thức lớn của nhân loại trong thế kỷ 21; làm thay đổi toàn diện, sâu sắc các hệ sinh thái tự nhiên, đời sống kinh tế - xã hội, quá trình phát triển, đe dọa nghiêm trọng đối với an ninh môi trường, năng lượng, nguồn nước, lương thực trên phạm vi toàn cầu. Phát triển kinh tế nếu không tính đến các rủi ro khí hậu cũng như các cơ hội từ BĐKH sẽ làm tăng mức độ khó khăn khi phải đối mặt với những thách thức này. Các chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển nếu không tính đến yếu tố BĐKH và nước biển dâng sẽ đưa con người, các công trình hạ tầng vào sự nguy hiểm và không bền vững. áp dụng ĐMC để tích hợp vấn đề biến đổi khí hậu trong quá trình xây dựng các chiến lược, quy hoạch phát triển được coi là cách tiếp cận khôn ngoan nhằm đạt được mục tiêu phát triển bền vững và xây dựng các biện pháp ứng phó với BĐKH một cách hiệu quả.

MỞ ĐẦU

Nhiều nước trên thế giới đang có xu hướng nghiên cứu tích hợp vấn đề BĐKH vào các chính sách, chiến lược, quy hoạch phát triển. Tuy nhiên, thực tế những nghiên cứu trong thời gian qua cho thấy việc tích hợp vấn đề BĐKH vào các chiến lược, chính sách ở cấp chính phủ, ngành và địa phương vẫn còn nhiều hạn chế. Những phân tích dưới đây sẽ đề cập tới nghiên cứu về tích hợp vấn đề BĐKH trên thế giới, nghiên cứu điển hình về tích hợp vấn đề

BĐKH thông qua đánh giá môi trường chiến lược (ĐMC). Kinh nghiệm của các nước đi trước sẽ là bài học để Việt Nam kế thừa và xây dựng các giải pháp phù hợp trong quá trình phát triển đất nước nói chung và trong hoạch định chính sách, chiến lược phát triển nói riêng. Việc thúc đẩy áp dụng ĐMC để tích hợp vấn đề biến đổi khí hậu trong quá trình xây dựng các chiến lược, quy hoạch phát triển là hết sức quan trọng nhằm góp phần đạt được mục tiêu Chiến lược quốc gia về BĐKH,

Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh để phát triển bền vững đất nước.

NGHIÊN CỨU VỀ TÍCH HỢP VẤN ĐỀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU TRÊN THẾ GIỚI

Báo cáo lần thứ tư của Ban Liên Chính phủ về BĐKH (IPCC, 2007) đã mô tả các tác động của BĐKH đến con người, hệ sinh thái, sinh kế và cơ sở hạ tầng. Theo đó, một sai sót trong ứng phó với BĐKH sẽ ảnh hưởng đến các thành quả của quá trình phát triển và sự nỗ lực trong thực hiện

mục tiêu phát triển thiên niên kỷ. Báo cáo khẳng định chiến lược phát triển và ứng phó với BĐKH là không thể tách rời mà luôn song hành với nhau. Tích hợp các biện pháp thích ứng, giảm nhẹ BĐKH vào chiến lược, quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội là một trong những giải pháp hiệu quả để phát triển bền vững.

Một số nước Châu Âu đã đi đầu trong việc xây dựng tài liệu hướng dẫn tích hợp vấn đề BĐKH (OECD, 2009), là tài liệu tham khảo hữu ích đối với các Bộ, Cơ quan Hợp tác Phát triển và Môi trường cũng như đối với các nước đang phát triển nhằm hỗ trợ, nâng cao năng lực ứng phó với BĐKH. Tuy nhiên để đạt được điều này, cần kết hợp tốt việc thực hiện các hoạt động thích ứng với tích hợp các rủi ro khí hậu dài hạn vào quá trình xây dựng quy hoạch cấp quốc gia cũng như các chính sách ngành, địa phương và dự án. Với phương pháp tiếp cận tích hợp từ trên xuống, các biện pháp ứng phó đòi hỏi có sự phối hợp chặt chẽ từ các cơ quan chính phủ đến các cấp chính quyền địa phương, các nhà tài trợ, các tổ chức và cá nhân. Đây là hướng dẫn chung cho các quốc gia nhận hỗ trợ từ Cộng đồng Châu Âu, khi áp dụng cho quốc gia cụ thể cần có sự điều chỉnh các bước để phù hợp với điều kiện, tình hình của quốc gia trong quy trình xây dựng chiến lược, chính sách. Tuy nhiên, việc tích hợp trong khâu giám sát, đánh giá thực hiện ở đây còn mờ nhạt.

Các nước Anh, Đức, Tây Ban Nha, Hà Lan, Đan Mạch, Pháp, Phần Lan đã có chính sách về giảm nhẹ tác động của BĐKH từ hai thập kỷ trước, đã nghiên cứu tích hợp trong các chính sách từ trung ương đến địa phương và

chính sách ngành. Tuy nhiên, tích hợp biện pháp ứng phó với BĐKH mới được quan tâm và chỉ áp dụng trong các chính sách ngành, đặc biệt là những ngành chịu tác động trực tiếp của các hiện tượng thời tiết cực đoan; mới chỉ tập trung vào những vấn đề quản lý nước và hạn hán, còn các vấn đề khác liên quan đến nông nghiệp, lâm nghiệp, tác động đến đa dạng sinh học, hệ sinh thái,... chưa được đề cập nhiều. (PEER, 2009)

Hơn nữa, sự gắn kết các mục tiêu chính sách khí hậu với các mục tiêu chính sách khác trong quá trình tích hợp còn thiếu, sự hài hoà giữa các mục tiêu này còn ít được đề cập hay thiếu sự quan tâm đúng mức. Việc xây dựng chính sách khí hậu thường gặp phải sự không chắc chắn về phạm vi của vấn đề và tác động của việc thực thi chính sách. Do đó, việc xây dựng và thực hiện chính sách ứng phó với BĐKH chủ yếu còn dựa trên kinh nghiệm. Đức, Anh và Hà Lan là những quốc gia có nhiều tham vọng trong mục tiêu tích hợp, trong khi Tây Ban Nha và Phần Lan chỉ đặt theo mục tiêu đã điều chỉnh của Liên minh Châu Âu.

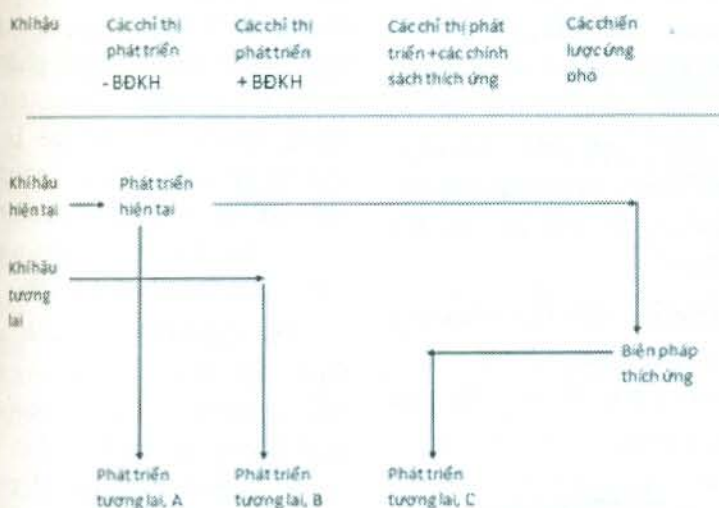
Per Mickwitz, Silke Beck, Anne Jensen (2009) cũng đã phân tích sự cần thiết phải tích hợp chính sách ứng phó với BĐKH và khẳng định cần thực hiện ở mọi cấp. Cơ hội cũng như hạn chế từ BĐKH cần được xác định rõ, cần có nguồn lực và thể chế phù hợp. Tích hợp giải pháp ứng phó với BĐKH cần có sự kết hợp chặt chẽ với quá trình giám sát và đánh giá. Cũng với mục đích đánh giá mức độ tích hợp, Claire Dupont, Sebastian Oberthaer (2012) đã thực hiện một nghiên cứu đánh giá tích hợp vấn đề

BĐKH trong chính sách năng lượng Châu Âu. Nhóm nghiên cứu đã dựa trên quan điểm của William Lafferty and Eivind Hovden (2003) về tích hợp vấn đề BĐKH như một sự thúc đẩy các mục tiêu ứng phó với BĐKH vào các chính sách khác và kết quả của chúng trong lĩnh vực phi môi trường để đạt được mục tiêu chính sách dài hạn là duy trì mức tăng nhiệt độ toàn cầu ở 2°C.

Các tác giả đã đưa ra một khung đánh giá gồm 4 bước: 1) đánh giá mức độ chồng chéo của các mục tiêu chính sách ứng phó với BĐKH; 2) đánh giá các cam kết chính trị về tích hợp vấn đề BĐKH; 3) đánh giá phạm vi thể chế, chính sách; 4) đánh giá mức độ tích hợp trong quá trình xây dựng chính sách.

Do cách tiếp cận của nghiên cứu theo hướng kiểm soát phát thải, nên các tác giả chủ yếu tập trung phân tích việc tích hợp biện pháp giảm nhẹ BĐKH trong chính sách năng lượng Châu Âu. Kết quả nghiên cứu cho thấy có sự tích hợp vấn đề BĐKH là không đầy đủ ở các cấp, khó có thể đạt được các mục tiêu chính sách dài hạn, mặc dù trên thực tế bền vững về môi trường là một trong ba mục tiêu chính của chính sách năng lượng Châu Âu.

Nghiên cứu của Kirsten Halsnaes, Sara Traerup (2009) và Richard Muyungi (2007) cũng tập trung phân tích về tích hợp vấn đề BĐKH ở Tanzania và Mozambique thông qua cách tiếp cận đánh giá tác động của BĐKH và tính dễ bị tổn thương trong phát triển. Trong nhiều trường hợp khi lồng ghép biện pháp ứng phó vào chính sách phát triển có thể làm phát sinh chi phí và có thể dẫn đến dừng thực thi chính sách. Phân tích chi phí -

Hình 1. Cấu trúc đánh giá mối quan hệ phát triển, BDKH và thích ứng (Kirsten Halsnaes, Sara Traerup, 2009)

lợi ích có vai trò quan trọng đối với cách tiếp cận này. Các yếu tố được đưa ra ở đây bao gồm: 1) điều kiện khí hậu, tính dễ bị tổn thương và những khả năng thay đổi trong tương lai; 2) lựa chọn chỉ thị phát triển; 3) đánh giá mối quan hệ giữa BDKH và các chỉ thị phát triển liên quan đến các hoạt động cụ thể; 4) lựa chọn biện pháp thích ứng.

Hình 1 mô tả ma trận đánh giá mối quan hệ giữa phát triển, BDKH và các biện pháp thích ứng. Cột thứ nhất thể hiện các đặc điểm khí hậu và có thể được biểu diễn dưới dạng các yếu tố khí tượng như nhiệt độ, lượng mưa, độ ẩm. Cột thứ hai là các chỉ thị phát triển không xét đến BDKH. Cột thứ ba là các chỉ thị phát triển có xét đến BDKH. Cột thứ tư là các chỉ thị phát triển có xét đến cả vấn đề BDKH và các biện pháp ứng phó. Cột cuối cùng thể hiện các chiến lược ứng phó. Trong đó, chỉ thị phát triển là một thành phần quan trọng trong khung phân tích, song chưa được mô tả chi tiết trong nghiên cứu này về cách xây dựng, cách tính toán. Các ví dụ tích hợp ở Mozambique và

Tanzania không phân tích chi phí - lợi ích của những tác động đến các công trình hạ tầng, tài sản; chưa tính đến các thiệt hại phi công trình. Thực tế ở Tanzania, tích hợp mới ở những bước khởi đầu, tập trung vào nâng cao năng lực, nhận thức và bắt đầu xây dựng khung tích hợp (Richard Muyungi, 2007).

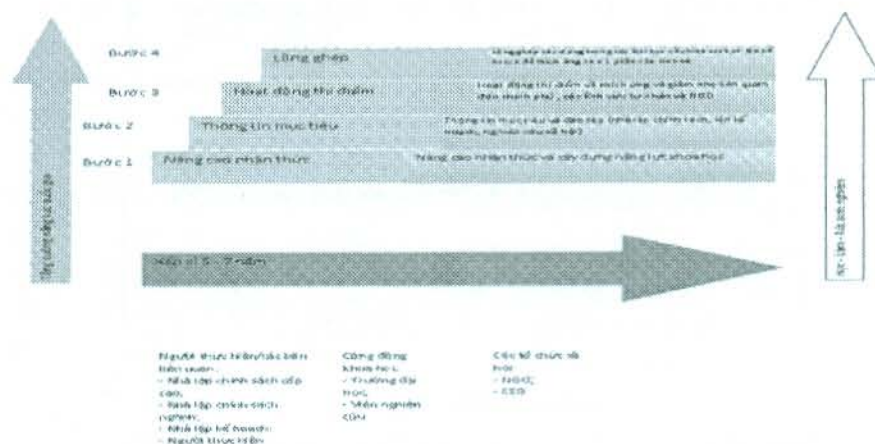
BDKH không chỉ tác động đến một lĩnh vực nên các chiến lược, quy hoạch và chính sách phát triển cần phải được nghiên cứu tích hợp một cách thận trọng. Lập quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội là hoạt động phân

tích đa cấp, quy mô thời gian dài, tạo ra sự phân bổ tài nguyên, định hình cho các kế hoạch chi tiết và khá phức tạp (Louis Lebel, Lailai Li, Chayanis Krittasudthacheewa et al., 2012).

Có một số nghiên cứu đã xây dựng các khung tích hợp vấn đề BDKH vào quá trình lập quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội quốc gia. Huq and Ayers (2008) đã đề xuất một khung tích hợp thực hiện gồm 4 bước để tích hợp (Hình 2).

Đây là mô hình tổng quát, thể hiện mối tương quan giữa các yếu tố với các bên liên quan, nhằm đưa những thông tin cần thiết vào chính sách, chiến lược và quy hoạch. Mô hình đưa ra còn có một số tồn tại, chẳng hạn như thiếu những thông tin khí hậu, không đề cập đến sự quản lý hay lập kế hoạch và thực hiện, chủ yếu tập trung vào giai đoạn bắt đầu xây dựng quy hoạch; không có kế hoạch rà soát, đánh giá chính sách. Các hoạt động thí điểm dự kiến cung cấp cho Chính phủ kinh nghiệm thực tế nhưng không chỉ ra phải thực hiện tích hợp như thế nào và làm thế nào để đào tạo hay sự phù hợp với các dự án thí điểm.

Khung thứ hai được xem xét bao phủ rộng hơn các chính sách,

Hình 2. Khung tích hợp đơn giản (Huq and Ayers, 2008)

chiến lược, lập kế hoạch và triển khai thực hiện (Hình 3). Chương trình Sáng kiến môi trường và đói nghèo của UNDP-UNEP đã đưa ra khung tích hợp với 3 thành phần: 1) xác định các điểm đầu và tạo tình huống; 2) tích hợp thích ứng vào quá trình lập chính sách; 3) đạt mục tiêu thực hiện (UNDP-UNEP, 2011). Sự tham gia của các bên liên quan được nhấn

mạnh trong chu trình tích hợp chính sách. Khung được xây dựng dựa trên kinh nghiệm về tích hợp vấn đề môi trường và đói nghèo, điểm nhấn mạnh được thể hiện trong các thành phần của khung, danh sách kiểm tra và câu hỏi đánh giá.

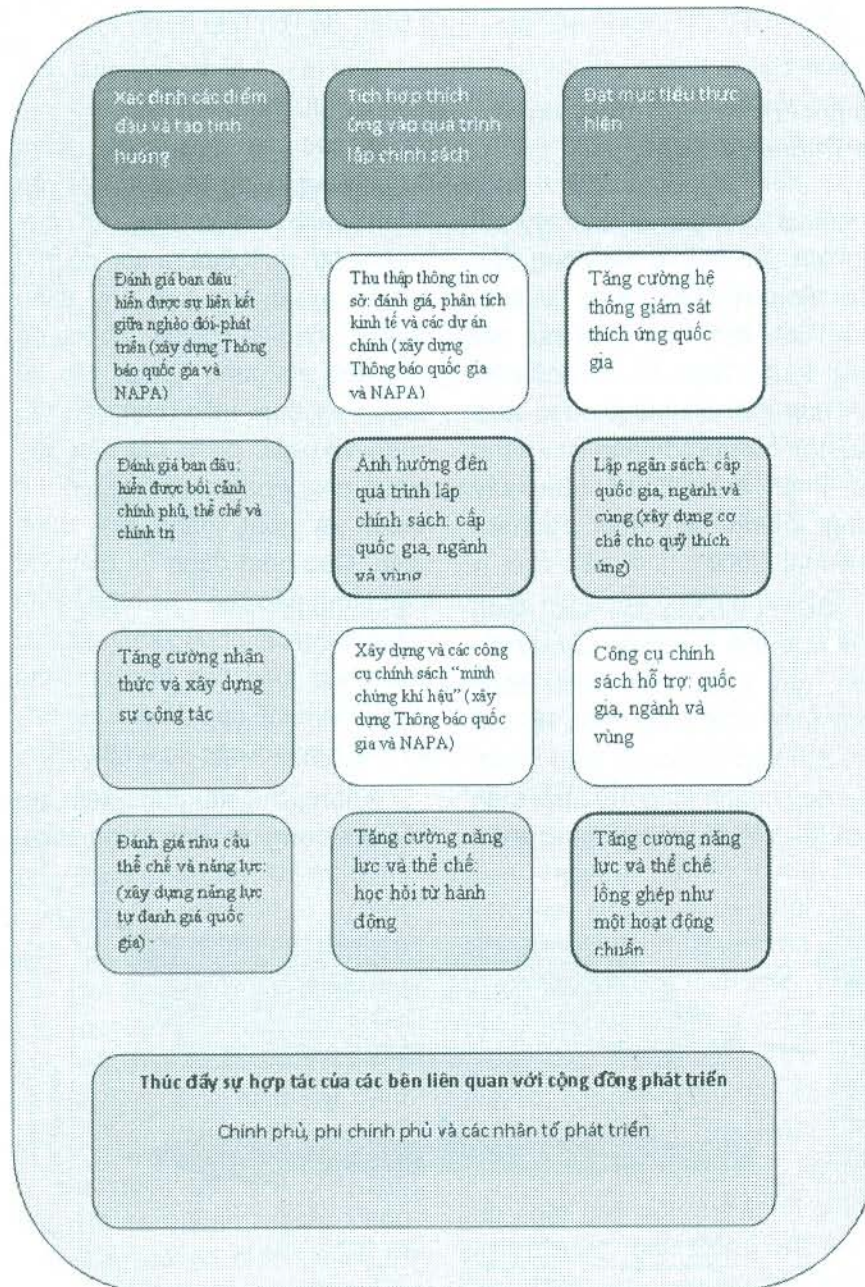
Khung xác định rõ khi nào bắt đầu tích hợp và các bước chuẩn bị, tương tự như khung của Huq

và Ayers (2008). Ở cấp quốc gia, khung nhấn mạnh vào các chiến lược chính và quá trình phân bổ ngân sách. Các chứng cứ tác động, đánh giá tính dễ bị tổn thương và thích ứng, phân tích chi phí - lợi ích, bài học rút ra từ các dự án điển hình cần được nghiên cứu, hoàn thiện chính sách.

Tổ chức Hợp tác kinh tế và phát triển Châu Âu đã xây dựng một khung tích hợp khá toàn diện, hướng đến hệ thống chính sách và kế hoạch quốc gia, được thể hiện trong hình 4 (OECD, 2009). Ở đây phân bổ nguồn lực cần được xem xét từ giai đoạn khởi đầu xây dựng kế hoạch. Ở cấp quốc gia, cách tiếp cận toàn chính phủ được đề xuất và có sự tham gia của các bên liên quan chính, cải thiện sự hợp tác và thực hiện các thỏa thuận môi trường cấp khu vực. Những tiêu chuẩn, quy định liên quan được rà soát và điều chỉnh để phản ánh, tính đến các tác động của BĐKH.

Ưu điểm của khung OECD so với khung của Huq and Ayers là có sự gắn kết rõ ràng giữa các bước trong lập kế hoạch và chu trình chính sách, thể hiện rõ nội dung chính của các hoạt động tích hợp. Lập kế hoạch được lặp đi lặp lại ở nhiều cấp với các khung từ trên xuống và các dự án từ dưới lên. Ở đây để cập chủ yếu vào hướng dẫn kỹ thuật và các thủ tục hành chính của lập kế hoạch; tư liệu khoa học đầu vào chỉ có giá trị ở những bước cụ thể như đánh giá.

Vấn đề đặt ra là làm thế nào để tạo điều kiện cho người ra quyết định về ứng phó với BĐKH trong quá trình lập quy hoạch, xét cho cả xây dựng chiến lược thích ứng mới và các quy hoạch hiện hành. Nghiên cứu chỉ ra rằng, ĐMC đặc biệt phù hợp đối với tình

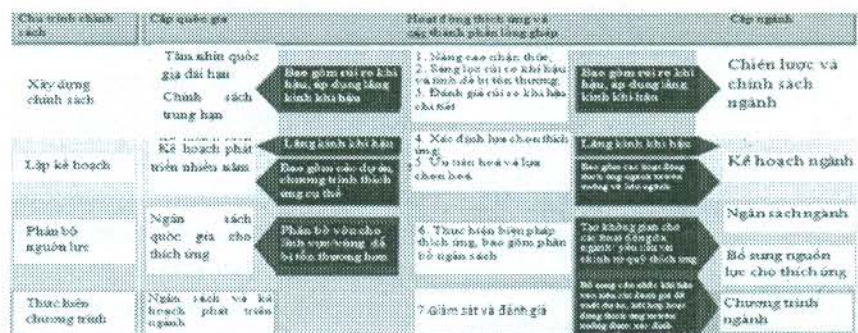

Hình 3. Khung sáng kiến tích hợp môi trường và đói nghèo (UNDP-UNEP, 2011)

huống này vì ĐMC bao gồm các đánh giá và ước tính các tác động tiềm tàng, tích cực hay tiêu cực mà các hành động chiến lược có thể gây ra. Do đó, ĐMC là công cụ pháp lý và được chấp thuận rộng rãi (Alexander Frode, Sinah Kloss, 2009).

Một số quốc gia, đặc biệt là các quốc gia thành viên Châu Âu đã có những nỗ lực đáng kể để tích hợp ứng phó với BĐKH thông qua ĐMC (Marian Willekens, Frank Maes, 2009). Thông qua ĐMC, vấn đề BĐKH được nghiên cứu tích hợp vào chiến lược, quy hoạch phát triển với mục đích làm tăng tính bền vững của chiến lược, quy hoạch hay các hoạt động phát triển.

Ở Việt Nam đã có một số nghiên cứu về tích hợp vấn đề BĐKH vào các quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội, tuy nhiên hiện nay mới ở giai đoạn đầu của quá trình thực hiện và vẫn còn thiếu các tài liệu hướng dẫn tích hợp ở cấp quốc gia, ngành và địa phương. Nghiên cứu của Trần Thục về tích hợp vấn đề BĐKH vào kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội đã phân tích lợi ích và rào cản trong tích hợp vấn đề BĐKH vào quy hoạch, kế hoạch phát triển, đồng thời đưa ra quy trình tích hợp cụ thể gồm 5 bước: 1) Sàng lọc; 2) Lựa chọn các biện pháp ứng phó với BĐKH; 3) Tích hợp các biện pháp ứng phó với BĐKH vào trong chiến lược, quy hoạch, kế hoạch; 4) Thực hiện các chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội đã tích hợp vấn đề BĐKH; 5) Giám sát và đánh giá. Nghiên cứu đề cập tới cả việc tích hợp vào kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội đã có và đối với các kế hoạch phát triển được xây dựng mới (Trần Thục và ctv, 2012).

Hình 4. Khung của OECD (OECD 2009)

NGHIÊN CỨU ĐIỂN HÌNH VỀ TÍCH HỢP VẤN ĐỀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU THÔNG QUA ĐMC

Quy trình thực hiện ĐMC ở Vương quốc Anh cũng như các nước Châu Âu được dựa trên hướng dẫn của Châu Âu 2001/42/EC về đánh giá ảnh hưởng của các quy hoạch cụ thể đến môi trường. Những nghiên cứu gần đây của Vương quốc Anh đã chỉ ra rằng, vấn đề BĐKH là vấn đề mới được xem xét trong quá trình quy hoạch, đặc biệt là những tác động tiềm tàng trong tương lai. (UK Environment Agency, 2007). Vấn đề đặt ra là làm thế nào để tích hợp vấn đề BĐKH trong quá trình làm chiến lược, quy hoạch. Ở đây ĐMC là công cụ phù hợp vì trong đó có các đánh giá và dự báo những tác động tiềm ẩn, cả những tác động tích cực và tiêu cực, để xuất biện pháp ứng phó. Cách tiếp cận này nhằm đánh giá tính khả thi của việc kết hợp các cân nhắc yếu tố BĐKH trong thiết kế và thực hiện quy hoạch. Việc tích hợp vấn đề BĐKH được thực hiện ở những khâu đầu tiên của quá trình lập quy hoạch. Từ việc xác định các bước thực hiện ĐMC sẽ thấy được những cơ hội cũng như thách thức của tác động BĐKH.

Do ĐMC được phát triển trên cơ sở lý thuyết của đánh giá tác động môi trường nên cấu trúc và

logic của ĐMC cũng có những điểm tương tự, bao gồm các bước: sàng lọc, xác định phạm vi, tham vấn cộng đồng, lấy ý kiến chuyên gia, xác định cơ sở và các phương án. ĐMC tập trung hướng đến việc lồng ghép các vấn đề một cách bền vững vào quy hoạch hơn là đơn thuần chỉ để hoàn thiện một báo cáo. Qua đó, ĐMC cung cấp nhiều thông tin hữu ích cho các nhà lập chính sách, quy hoạch, ra quyết định và đối với cả cộng đồng bị ảnh hưởng nhằm đảm bảo sự bền vững của các chiến lược. Như vậy, việc tích hợp vấn đề BĐKH trong quá trình ĐMC sẽ cung cấp thông tin tốt hơn và có cơ sở khoa học cho quá trình xây dựng các chiến lược, quy hoạch phát triển.

Với yêu cầu của phát triển bền vững, các mối quan tâm về vấn đề môi trường và BĐKH cần được cân nhắc tích hợp vào các chiến lược, chính sách, quy hoạch thông qua quá trình ĐMC. Tùy thuộc vào chu kỳ của các chiến lược, quy hoạch mà mức độ tích hợp vấn đề BĐKH có khác nhau. Bản thân trong ĐMC đều xác định được các mục tiêu của chiến lược, quy hoạch. Nên tại thời điểm xây dựng chiến lược hay quy hoạch, ĐMC cần đảm bảo các tác động lũy tích được xét đến để phòng tránh cũng như xem xét các tác

động của BĐKH chưa rõ ràng. Dưới đây là các bước cụ thể:

Bước sàng lọc

Bước sàng lọc cần xác định được phương thức và xem xét các vấn đề BĐKH, trong đó xác định sự cần thiết phải thực hiện ĐMC cho chiến lược, quy hoạch phát triển, gồm có 3 giai đoạn chính. Thứ nhất, cần xác định loại chiến lược, quy hoạch được xây dựng. Thứ hai, xác định quy mô của chiến lược, quy hoạch nhằm xem xét sự cần thiết của việc thực hiện ĐMC. Ủy ban Châu Âu quy định có hai quy mô về chiến lược, quy hoạch cần thực hiện ĐMC: 1) Những chiến lược, quy hoạch cần thực hiện ĐMC ngay là những chiến lược, quy hoạch có tác động đáng kể tới môi trường; 2) Những chiến lược, quy hoạch được các nước thành viên đề xuất cần thực hiện ĐMC. Thứ ba, là giai đoạn dành cho các ĐMC bắt buộc. Khi cần thiết, có thể thực hiện các cuộc điều tra khảo sát để xác định sự cần thiết phải thực hiện ĐMC, đặc biệt đối với những chiến lược, quy hoạch có thể có những tác động tiêu cực đến môi trường. Ở đây có hai dạng chiến lược, quy hoạch: 1) các ĐMC bắt buộc mà không cần điều tra khảo sát; và 2) cần thực hiện các cuộc điều tra khảo sát để xem có tác động đáng kể đến môi trường hay không.

Bước sàng lọc xác định được vấn đề BĐKH nên được tích hợp vào phần nào của quá trình ĐMC, khi nào cần áp dụng lồng kính khí hậu hay những phân tích về BĐKH. Không nhất thiết tất cả các chiến lược, quy hoạch đều phải xem xét vấn đề BĐKH thông qua ĐMC.

Xác định phạm vi

Đối với những chiến lược, quy hoạch cần thực hiện ĐMC, bước

này sẽ xác định mức độ chi tiết cần được xem xét đánh giá. Một loạt các vấn đề môi trường và mức độ chi tiết trong báo cáo môi trường được quyết định thông qua các cuộc thảo luận với các cơ quan chức năng, có thể mở rộng sự tham gia đến các tổ chức phi chính phủ và cộng đồng. Bước này xác định vấn đề nên được trình bày trong báo cáo để đảm bảo rằng những tác động của BĐKH ảnh hưởng đến chiến lược, quy hoạch được xem xét đến với mục đích đánh giá tác động của BĐKH theo cách phù hợp.

Lập báo cáo

Lập báo cáo là bước chính của ĐMC, báo cáo sẽ đánh giá những tác động đáng kể đến môi trường của chiến lược, quy hoạch; mô tả và đánh giá các phương án hợp lý, có xét đến các mục tiêu và phạm vi địa lý của chiến lược, quy hoạch. Một báo cáo môi trường của Chính phủ Anh bao gồm: i) các nội dung, mục tiêu chính và mối quan hệ với các chiến lược, quy hoạch khác; ii) hiện trạng môi trường và diễn biến môi trường khi không thực hiện chiến lược, quy hoạch; iii) các mục tiêu bảo vệ môi trường có liên quan; iv) các tác động môi trường tiềm tàng; v) các biện pháp giảm tác động; vi) các phương án để đạt mục tiêu; vii) các biện pháp ứng phó. Trong mỗi nội dung của báo cáo sẽ có những cân nhắc đánh giá tương ứng vấn đề BĐKH.

Do đánh giá môi trường cần thực hiện trong suốt giai đoạn chuẩn bị chiến lược, quy hoạch và trước khi điều chỉnh, báo cáo được xem như yếu tố chính để đưa vấn đề môi trường và BĐKH vào chiến lược, quy hoạch. Khi báo cáo được xây dựng, cơ quan quản lý, cộng đồng và trong trường hợp có yếu

tố liên quốc gia thì có cả đại diện của các nước liên quan phải được tham vấn. Những nhà hoạch định chính sách, chiến lược, quy hoạch phải đưa các kết quả tham vấn vào báo cáo và quá trình ra quyết định. Chính sách, chiến lược, quy hoạch có thể được điều chỉnh cho phù hợp với tình hình thực tế.

Các vấn đề BĐKH có thể tích hợp trong báo cáo ĐMC ở các bước khác nhau. Trước tiên, các yếu tố khí hậu được xem như một trong các yếu tố tác động chính đến môi trường và nên được đánh giá trong báo cáo. Cụ thể là giảm nhẹ BĐKH, đánh giá phát thải khí nhà kính và khả năng ảnh hưởng đến môi trường được thể hiện trong báo cáo. Về thích ứng với BĐKH, việc tích hợp vấn đề BĐKH vào chiến lược, quy hoạch cần được mô tả trong phần thông tin cơ sở. Phần thông tin cơ sở bao gồm hiện trạng môi trường và xu thế biến đổi môi trường và khí hậu khi không có chiến lược, quy hoạch. Biện pháp thích ứng với BĐKH sẽ được đưa vào trong chiến lược, quy hoạch.

Báo cáo cũng bao gồm các giải pháp dự báo để ngăn chặn, giảm thiểu và loại bỏ những tác động bất lợi đến môi trường do việc triển khai thực hiện chiến lược, quy hoạch. Có một loạt các biện pháp giảm nhẹ các tác động tiêu cực của BĐKH hay hạn chế BĐKH, đó là các biện pháp về thích ứng và giảm nhẹ BĐKH. Các biện pháp thích ứng được đánh giá dựa vào tính khả thi, hiệu quả và khả năng chấp nhận như thông qua đánh giá đa tiêu chí. Đánh giá các biện pháp thích ứng khác nhau có hiệu quả dưới các kịch bản BĐKH khác nhau là yếu tố quan trọng để đảm bảo tính toàn diện và chắc chắn.

Điều chỉnh và giám sát

Những nhận xét của cộng đồng và các quốc gia liên quan cần được xem xét trong suốt quá trình chuẩn bị chiến lược, quy hoạch và báo cáo môi trường, cuối cùng là sự điều chỉnh chiến lược, quy hoạch. Liên quan đến giám sát, những ảnh hưởng môi trường nghiêm trọng cần được giám sát thường xuyên, mục tiêu và các chỉ thị thường được sử dụng để hỗ trợ quá trình giám sát. Các chỉ thị này có thể được điều chỉnh cho phù hợp chu kỳ chiến lược, quy hoạch. Các cơ quan có thẩm quyền và cộng đồng cần được thông báo về quyết định điều chỉnh, ĐMC ảnh hưởng như thế nào đến kết quả của chiến lược, quy hoạch và các biện pháp giám sát. Trong bước này, các thông tin có giá trị với cộng đồng sẽ làm tăng nhận thức của cộng đồng về BĐKH và các tác động của BĐKH. Liên quan đến giám sát, các chỉ thị mục tiêu được sử dụng thường xuyên. Các mục tiêu BĐKH có thể là giảm tính dễ bị tổn thương do tác động của BĐKH như thực hiện biện pháp phòng tránh và cách tiếp cận dựa vào rủi ro để phát triển đồng bằng ngập lũ, thiết kế các toà nhà, công trình và khu đô thị nhằm ứng phó với các hiện tượng khí hậu cực đoan. Các chỉ thị BĐKH cần đóng góp cụ thể cho việc thực hiện các biện pháp thích ứng có tính thực tế.

KẾT LUẬN

Tích hợp vấn đề BĐKH vào các chiến lược, quy hoạch phát triển ở Việt Nam là hết sức cần thiết, đặc biệt là tích hợp được thực hiện thông qua ĐMC, nhằm chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu và tăng cường quản lý tài nguyên, bảo vệ môi trường. Đây là cách tiếp cận khôn ngoan

nhằm đạt được mục tiêu phát triển bền vững và xây dựng các biện pháp ứng phó với biến đổi khí hậu một cách hiệu quả. Những kết quả nghiên cứu trên thế giới là cơ sở quan trọng, cung cấp thông tin cơ bản về khái niệm tích hợp, cách tiếp cận và quy trình tích hợp vấn đề BĐKH vào chiến lược, quy hoạch phát triển từ trung ương đến địa phương, cấp ngành và dự án. Tuy nhiên, mỗi tài liệu đưa ra còn có những khiếm khuyết nhất định như mới chỉ tập trung đưa ra những quy trình chung nhất và mang tính lý thuyết cao, tính ứng dụng thực tiễn còn thiếu vì chưa có nghiên cứu nào trình bày được một chiến lược, quy hoạch cụ thể được tích hợp. Với một quy trình đánh giá môi trường chiến lược phù hợp cùng những bước tích hợp cụ thể, phương pháp tích hợp của Vương quốc Anh có thể được nghiên cứu áp dụng cho nhiều quốc gia. Tuy nhiên, trong quá trình nghiên cứu áp dụng cần có những điều chỉnh, bổ sung hoàn thiện tùy thuộc vào điều kiện, tình hình của mỗi nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Alexander Frode, Sinah Kloss, 2009. A good match: Strategic environmental assessment and climate proofing.
2. Claire Dupont, Sebastian Oberthaer, 2012. Insufficient climate policy integration in EU energy policy: the importance of the long-term perspective
3. Hugo Reinert and David Carss. 2009. PEER 2: Policy Integration, Coherence and Governance - The UK Country Study. Edinburgh: The Centre for Ecology & Hydrology.

4. Huq and Ayers, 2008. Streamlining adaptation to climate change into development planning.

5. IPCC, 2007. IPCC Fourth assessment report: Climate change 2007.

6. Jensen, A., Pedersen, A.B., 2009, Climate Policy Integration and Coherence in Danish Public Governance and in the Transport Policy Sector, National Environmental Research Institute, Roskilde.

7. Katharina Rietig, 2012. Climate policy integration beyond principled priority: a framework for analysis.

8. Kirsten Halsnes, Sara Traerup. 2009. Development and climate change: a mainstreaming approach for assessing economic, social and environmental impacts of adaptation measures. Environmental Management (2009) 43:765-778

9. OECD, 2009. Integrating climate change adaptation into development cooperation. Policy guidance.

10. PEER, 2009. Climate policy integration, coherence and governance

11. UK Environmental Agency, 2007. Strategic environmental assessment and climate change: guidance for practitioners.

12. UNDP-UNEP, 2011. Mainstreaming climate change adaptation into development planning. User guide for practitioners.

13. Trần Thực, Huỳnh Thị Lan Hương, Đào Minh Trang, 2012. Tích hợp vấn đề biến đổi khí hậu vào kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội. ■